

Misbruik van strafprocesrecht en de raadsman bij verstek

Citation for published version (APA):

Spronken, T. (1995). Misbruik van strafprocesrecht en de raadsman bij verstek. *Delikt en Delinkwent*, 25(10), 1116-1118.

Document status and date:

Published: 01/01/1995

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

ten (respectievelijk ruim acht ton en ruim zes ton) definitief niet voor vergoeding in aanmerking komen. In hetzelfde arrest verklaarde het hof zich niet bevoegd te oordelen over de klacht dat art. 6, lid 2, EVRM (het vermoeden van onschuld) was geschonden, aangezien deze klacht al door de Commissie niet-ontvankelijk was verklaard.

Misbruik van strafprocesrecht en de raadsman bij verstek

Op 26 september 1995 heeft de hoge raad een arrest gewezen (nr. 100.710 nog niet gepubliceerd) dat van belang is voor de positie van de raadsman in het strafproces en ook gevolgen kan hebben voor de rol van de raadsman bij verstek. Het betrof een casus waarbij de verdachte in eerste instantie ter terechtzitting was verschenen, op welke terechtzitting het onderzoek voor onbepaalde tijd werd geschorst. De oproepingen voor de daaropvolgende terechtzittingen waren tot drie maal toe nietig. Voor de vierde zitting van 13 november 1992 werd de oproeping uitgereikt aan de griffier, omdat de verdachte geen woon- of verblijfplaats in Nederland zou hebben. Deze oproeping werd door de rechtbank geldig geacht. Omdat de verdachte niet was verschenen was de rechtbank bereid het onderzoek te schorsen, teneinde de verdachte in de gelegenheid te stellen op een nader te bepalen datum ter terechtzitting aanwezig te zijn. De wel verschenen raadsman verklaarde daarop geen schorsing van het onderzoek te wensen en de verdachte niet te zullen adviseren te verschijnen als het onderzoek zou worden geschorst. De zaak werd door de rechtbank afgedaan en in hoger beroep werd op 25

oktober 1994 het door de verdediging gedane beroep op de nietigheid van de oproeping voor de laatste zitting van de rechtbank door het hof afgewezen. In het door de verdachte ingestelde cassatieberoep wordt aangevoerd dat het hof de oproeping voor de zitting van 13 november 1992 ten onrechte geldig heeft geacht.

Hoewel de hoge raad van mening is dat het hof inderdaad ten onrechte heeft aangenomen dat er sprake was van een geldige oproeping voor de zitting van 13 november 1992, casseert de hoge raad niet. Het volgende wordt overwogen: 'Het evenoverwogene kan echter niet tot cassatie leiden. Immers de raadsman was wel ter terechtzitting van 13 december 1992 verschenen en heeft geen feiten of omstandigheden aangevoerd die hem hebben verhinderd zelf de verdachte van de datum van die terechtzitting op de hoogte te stellen. De raadsman heeft voorts geweigerd zicht uit te laten omtrent de vraag of de verdachte van deze datum op de hoogte was, en heeft - hoewel de Rechtbank zich bereid toonde het onderzoek te schorsen ten einde de verdachte in de gelegenheid te stellen bij de behandeling van zijn zaak aanwezig te zijn - verklaard daarop geen prijs te stellen. Tenslotte heeft de raadsman nog medegedeeld de verdachte niet te zullen adviseren op een nadere terechtzitting te verschijnen. De raadsman is blijkens het procesverbaal van de terechtzitting van 13 december 1992 in de gelegenheid gesteld het woord te voeren tot verdediging. Onder de hiervoor gegeven omstandigheden belette geen rechtsregel de Rechtbank om het onderzoek ter terechtzitting voort te zetten'.

Advocaat-generaal Meijers schreef in zijn conclusie bij deze zaak dat de raadsman die de rechtbank laat weten niet mee te werken aan de door de rechtbank geboden opening om een eventueel defect aan een oproeping of dagvaarding door verzoekers verschijning te 'dekken' en die vervolgens de hem geboden gelegenheid om zijn afwezige cliënt te verdedigen niet gebruikt, zich naar zijn mening, indien hoger beroep op tegenspraak wordt behandeld, in redelijkheid in appel of in cassatie niet op dat defect in de oproeping of dagvaarding kan beroepen. Meijers verwijst in zijn conclusie naar het arrest van de hoge raad van 18 februari 1994, NJ 1994, 306. In dit arrest ging het om gebruikmaking van rechtsmiddelen als vertragingstrategie. De hoge raad verklaarde een verdachte niet ontvankelijk in zijn cassatieberoep, omdat hij hier geen rechtens te respecteren belang bij had. Het cassatieberoep was ingesteld tegen een arrest van het Hof Amsterdam, naar aanleiding waarvan J.M. Sjöcrona en P.W.J. van der Spek zich al eerder hadden afgevraagd of in het Nederlandse strafproces ook de verdediging kan worden beschuldigd van misbruik van strafprocesrecht c.q. handelen in strijd met de regels van goede procesorde (*Misbruik van strafprocesrecht door de verdediging?*, Adv.bl. 1993, p. 632-634). Vertraging van de vervolging werd door het hof evenals de hoge raad niet als een 'rechtens te respecteren belang' gezien. Verwijzend naar C.P.M. Cleiren, *Een grensoverschrijdende verdachte?*, in: *Grensoverschrijdend strafrecht*, Arnhem 1990 en haar oratie, *De openheid van de wet, de geslotenheid van het recht*, Arnhem 1992, zijn Sjöcrona en Van der Spek van me-

ning dat de beginselen van een behoorlijke strafrechtspleging geen grond bieden om de verdachte in zijn optreden te beperken of eisen te stellen aan zijn proceshouding. In de strikte zin van het woord is de verdachte immers geen procespartij, maar degene tegen wie een vervolging wordt ingesteld, aan welke vervolging hij niet actief hoeft mee te werken. De hoge raad blijft daar blijken zijn arrest van 26 september 1995 kennelijk anders over denken. Ook voor de positie van de raadsman bij verstek is het arrest van 26 september 1995 van belang, hoewel het in dit arrest niet om een verstek-zaak gaat. De hoge raad is kennelijk van mening dat de verdachte niet alleen de lusten van het niet verschijnen mag genieten, maar ook de lasten moet dragen indien zijn raadsman wel verschijnt. De problematiek die reeds eerder in deze rubriek ten aanzien van de positie van de raadsman bij verstek is besproken doet zich hier gelden, zie DD 24 (1994), p. 1081-1085. Een gevolg van de uitspraak van de hoge raad is immers dat een nietigheid tengevolge van onjuiste betekening van de oproeping of dagvaarding door verschijning van de raadsman van de afwezige verdachte wordt gedekt, waardoor de behandeling geacht kan worden op tegenspraak te hebben plaatsgevonden. Van de advocaat wordt een coöperatieve houding verwacht zodat de rechtsgang niet wordt belemmerd. De hoge raad loopt hiermee vooruit op een wijziging die in dit kader van het Wetsvoorstel herziening van de voorschriften betreffende het onderzoek op de terechtzitting wordt voorgesteld. Dit wetsvoorstel is door de ministerraad aanvaard en ligt thans bij de Raad van State. In het hierin

voorgestelde artikel 278 Sv wordt geregeld dat de verdachte die niet is verschenen, ter terechtzitting door zijn raadsman wordt *vertegenwoordigd*. Zowel de Nederlandse Orde van Advocaten als het Stafbureau van het Openbaar Ministerie hebben in het kader van hun advisering naar aanleiding van dit wetsvoorstel bezwaar gemaakt tegen deze vertegenwoordigingsconstructie, omdat de raadsman die de verdachte bijstaat niet tevens als vertegenwoordiger van de verdachte kan optreden. In dat geval zouden immers de door de raadsman afgelegde verklaringen als bewijsmiddel kunnen worden gebruikt ten bezware van de verdachte. Voorgesteld is dan ook in het nieuwe artikel 278 Sv het woord 'vertegenwoordigen' te vervangen door 'verdedigen'. Het Stafbureau van het Openbaar Ministerie is wel voorstander van een constructie dat de zitting waarbij de raadsman zijn afwezige cliënt verdedigt geldt als contradictoir, met alle daaraan gekoppelde rechtsgevolgen voor het aanwenden van rechtsmiddelen en executie van vonnissen. Deze constructie lijkt de hoge raad nu al te hanteren.

Het is in ieder geval duidelijk dat de raadsman goed zal moeten afwegen of hij daadwerkelijk bijstand zal verlenen aan zijn afwezige cliënt, als daaraan het gevolg kan worden verbonden dat hij door zijn verschijning de nietigheid van de dagvaarding/oproeping wegens niet naleving van de betekeningvoorschriften dekt.

Advocaten 'consiglieri' van georganiseerde criminaliteit?

De verhoren van de parlementaire enquêtecommissie laten ook de integriteit van advocaten niet onberoerd.

Prof. H. van der Bunt, die op 7 september 1995 werd gehoord, heeft onderzoek gedaan naar 'verwijtbare betrokkenheid' van advocaten bij georganiseerde criminaliteit. Hij legde de enquêtecommissie uit dat hij onder 'verwijtbare betrokkenheid' het willens en wetens meewerken van advocaten aan de volvoering van misdadige activiteiten verstaat. Daarnaast vindt Van der Bunt dat er sprake is van verwijtbare betrokkenheid als advocaten het vermoeden hadden moeten hebben dat er iets niet klopte, vervolgens bij hun cliënt niet hebben doorgevraagd en toch hun diensten hebben verleend, in plaats van geweigerd. 'Verwijtbare betrokkenheid' hoeft volgens Van der Bunt geen strafbaar handelen te zijn. Van der Bunt zegt bij zijn onderzoek onder advocaten 25 gevallen van 'verwijtbare betrokkenheid' te zijn tegengekomen. Hoe hij daar dan achter was gekomen, wilde de enquêtecommissie wel weten. Van der Bunt heeft de navolgende bronnen vergeleken: het meldpunt ongebruikelijke transacties, waarbij ook gevallen zijn geregistreerd waarin notarissen en advocaten op een verdachte manier zijn betrokken bij financiële transacties, het lijstje van de heer Wilzing (die door de enquêtecommissie op 6 september 1995 werd gehoord en die beschikte over een in 1993 opgemaakte lijst bestaande uit 15 advocaten en notarissen die zouden zijn betrokken bij criminele activiteiten) en vermeldingen in de landelijke CID. Of Van der Bunt ook concrete voorbeelden kon noemen, vroeg de enquêtecommissie. Een voorbeeld uit de strafrechtelijke praktijk was een geval dat een verdachte die schoon schip wilde maken, zich na het bezoek van zijn advocaat op zijn zwijgrecht beriep. De advo-